

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства оборони України

до проєкту Закону України

“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виїзду з України окремих категорій громадян на навчання”

Народні депутати України Руслан Горбенко, Сергій Козир та інші

реєстраційний номер 12361 від 26 грудня 2024 р.

Перше читання.

1. Не підтримується.

2. Проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виїзду з України окремих категорій громадян на навчання” (далі – проєкту Закону) не підтримується за таких причин:

2.1. Згідно із пояснювальною запискою метою проєкту Закону є збереження зв'язків молоді з Україною та рідними, що проживають в Україні, усунення перепон для навчання шляхом забезпечення можливості особам, які відповідно до чинного законодавства мають відстрочку від направлення для проходження базової військової служби і не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, безперешкодного перетинання державного кордону (виїзду за межі України на навчання).

З цією метою розробником проєкту Закону пропонується внести зміни до законів України “Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України”, “Про військовий обов'язок і військову службу”, “Про правовий режим воєнного стану” та “Про освіту” та встановити, що у період дії воєнного стану, введеного Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ”, громадяни України, яким не виповнилося 24 роки мають право на безперешкодний виїзд з України на навчання відповідно до статті 14 Закону України “Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України” (в редакції проєкту Закону).

ДОКУМЕНТ СЕДО
Сертифікат 5B77CE19CBB35C640400000F80300007D830100
Підписувач Гаврилюк Іван Юрійович
Дійсний з 05.12.2023 0:00:00 по 04.12.2025 23:59:59

Міністерство оборони України

220/1/5 від 09.01.2025 17:42

Слід зазначити, відповідно до пункту 2.1 Правил оформлення проектів законів та основним вимогам законодавчої техніки (Методичних рекомендацій) Апарату Верховної Ради України (далі – Правила), підготовлених Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України, неправомірно включати до галузевого закону норми, які не є предметом його регулювання, або ті, що кодифіковані та розміщені в кодексах. У цьому випадку застосовується відсилочна (бланкетна) норма до того чи іншого закону (кодексу).

Законом, який регулює порядок здійснення права громадян України на виїзд з України і в'їзд в Україну, порядок оформлення документів для зарубіжних поїздок, визначає випадки тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України і встановлює порядок розв'язання спорів у цій сфері з урахуванням вимог Закону України "Про адміністративну процедуру" є Закон України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України".

Закони України "Про військовий обов'язок і військову службу", "Про правовий режим воєнного стану" та "Про освіту" не є галузевими актами законодавства з питань виїзду з України та в'їзду в Україну, а тому внесення до них запропонованих розробником проекту Закону змін вважається недоцільним.

2.2. Проектом Закону пропонується у період дії воєнного стану надати право на безперешкодний виїзд за межі України на навчання юнакам віком до 24 років.

За змістом пояснювальної записки за межами України перебуває орієнтовно не менше 1,5 млн осіб чоловічої статі віком до 24 років. У разі прийняття проекту Закону чисельність таких осіб значно збільшиться, особливо, на нашу думку, за рахунок осіб віком 23 – 24 років. Окремі із зазначених осіб будуть використовувати навчання як можливість виїзду за кордон для ухилення від мобілізації. Зазначене неминуче призведе до зменшення мобілізаційного ресурсу, що в умовах проведення в державі загальної мобілізації неприпустимо.

Довідково: відповідно до статті 38 Конвенції про права дитини, ратифікованої Постановою Верховної Ради № 789-ХІІ від 27.02.91, держави-учасниці:

вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях;

утримуються від призову будь-якої особи, яка не досягла 15-річного віку, на службу до збройних сил. При вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але яким ще не виповнилося 18 років, Держави-учасниці прагнуть віддавати перевагу особам більш старшого віку.

2.3. Щодо розбіжності у категоріях громадян, яким відповідно до закону надається відстрочка від направлення для проходження базової військової служби та яким проектом Закону пропонується надати право під час дії воєнного стану на виїзд з України та в'їзд в Україну.

Так, згідно із змінами, які пропонується внести до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” особи, зазначені у абзаці третьому частини першої статті 17 цього Закону, мають право на безперешкодний виїзд з України на навчання відповідно до статті 14 Закону України “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” (в редакції проєкту Закону).

Частиною першою статті 17 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” визначається, що відстрочка від направлення для проходження базової військової служби надається призовникам, які:

визнані тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров’я;

навчаються у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, вищої духовної освіти за денною або дуальною формою здобуття освіти, в інтернатурі або докторантурі (зазначена відстрочка надається до досягнення особою 24-річного віку);

обрали відповідний рік, в якому бажають пройти базову військову підготовку;

мають право на звільнення з військової служби через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається частиною дванадцятою статті 26 цього Закону.

Водночас змінами до статті 14, якою пропонується доповнити Закон України “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” зазначається, що право на безперешкодний виїзд з України на навчання мають громадяни України, яким не виповнилося 24 роки та які відповідають одній з вимог:

не пізніше одного року після здобуття повної загальної середньої освіти або професійної (професійно-технічної) освіти вперше вступили/були зараховані до закордонного навчального закладу на навчання за денною або дуальною формами навчання та вони здобувають рівень освіти, що є вищим за раніше здобутий рівень освіти у послідовності, визначеній частиною другою статті 10 Закону України “Про освіту”;

станом на 1 січня 2025 року вони вже є здобувачами професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти за денною або дуальною формами навчання в закордонному навчальному закладі.

Тобто, змінами до Закону України “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” не пропонується визначити, що громадяни України, яким пропонується надати право на безперешкодний виїзд з України на навчання повинні мати відстрочку від направлення для проходження базової військової служби відповідно до статті 17 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

Крім того, проєктом Закону не пропонується вирішити аналогічне за змістом питання стосовно громадян, які звільнені від направлення для проходження базової військової служби відповідно до статті 18 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

2.5. Одночасно слід зауважити, що існує практика, коли громадяни України зараховуються до іноземних закладів освіти лише на підставі сплати коштів за певний термін навчання. Існує велика вірогідність того, що у подальшому може бути застосована так звана “схема”, коли вступ на навчання за кордоном є лише прикриттям основної мети виїзду за кордон, а саме – ухилення від виконання Конституційного обов’язку щодо захисту Батьківщини.

Крім цього, у проєкті Закону відсутній механізм, який зобов’язує громадянина повернутися в Україну після закінчення навчання за кордоном для виконання військового обов’язку (зокрема проходження базової військової служби), що може призвести у майбутньому до втрати працездатного ресурсу в державі.

На сьогодні відповідно до пункту 2-19 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57, у разі введення на території України воєнного стану пропуск через державний кордон громадян України чоловічої статі віком від 18 до 22 років, які за денною формою здобуття освіти здобувають ступінь вищої освіти бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямування) в закладах вищої освіти України державної або комунальної форми власності та які згідно з Порядком реалізації права на академічну мобільність, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 579, є учасниками програм освітньої академічної мобільності і прямують на навчання в іноземні заклади освіти, здійснюється уповноваженими службовими особами Держприкордонслужби за умови виконання правил перетинання державного кордону України, наявності підтвердних документів.

Тимчасово виконуючий обов’язки
Міністра оборони України
генерал-лейтенант

Іван ГАВРИЛЮК

“ ___ ” _____ 2025 року